

OLIV VA PROFESSIONAL TA'LIM O'RTASIDAGI UZVIYLIKNI TA'MINLASHDA SUN'IY INTELLEKT VOSITALARINING O'RNI

Sharopov Farrux Furqat o'g'li

Buxoro davlat texnika universiteti
mustaqil tadqiqotchi

Email: farruxsharopov35@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0009-1781-5031>

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17732281>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 20-noyabr 2025 yil
Ma'qullandi: 23-noyabr 2025 yil
Nashr qilindi: 27-noyabr 2025 yil

KEYWORDS

Sun'iy intellekt, oliy ta'lim, professional ta'lim, uzviylik, texnik ta'lim, virtual laboratoriya, adaptiv baholash, ta'lim sifati, raqamli ta'lim, kompetensiya.

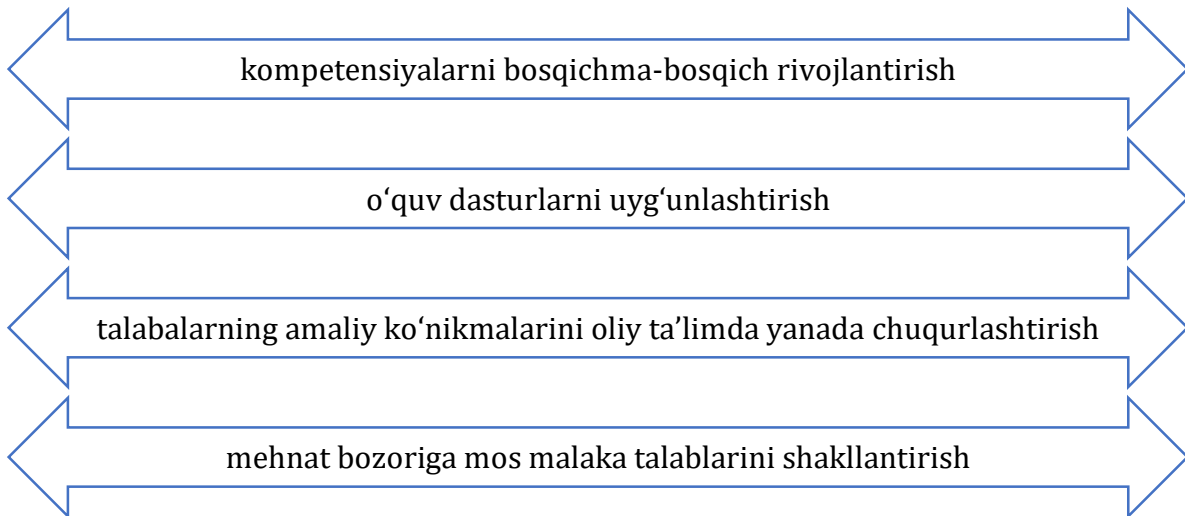
ABSTRACT

Ushbu maqolada oliy va professional ta'lim o'rtasidagi uzviylikni ta'minlashda sun'iy intellekt texnologiyalarining ahamiyati yoritilgan. Ta'limning ikki bosqichi uchun o'quv dasturlarini moslashtirish, takrorlanuvchi mavzularni aniqlash, amaliy ko'nikmalarni shakllantirish va baholash jarayonlarini takomillashtirishda sun'iy intellekt vositalarining o'рни tahlil qilingan. Maqolada sun'iy intellekt asosida tahliliy platformalar, virtual laboratoriyalar, adaptiv baholash tizimlari va individuallashtirilgan o'quv yo'llari orqali ta'lim sifatini oshirish imkoniyatlari ko'rsatib berilgan. Shuningdek, oliy va professional ta'lim integratsiyasida sun'iy intellektning samaradorligi, amaliy qo'llanishi va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolar ham batafsil muhokama qilingan.

Bugungi kunda ta'lim tizimida raqamlashtirish jarayoni jadal sur'atlar bilan rivojlanmoqda. Ayniqsa, oliy va professional ta'lim o'rtasidagi uzviylikni ta'minlash masalasi dolzarb bo'lib qolmoqda, zamonaviy talablar asosida o'quv jarayonlarini birlashtirish, malaka talablarini moslashtirish va o'quvchi hamda talabalarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish zarurati yuzaga kelmoqda. Ushbu jarayonda sun'iy intellekt texnologiyalari samarali vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. Sun'iy intellekt ta'lim jarayonini avtomatlashtiradi, tahlil qiladi va individuallashtiradi. Bu esa ta'limning ikki bosqichi — professional va oliy ta'lim o'rtasida uzluksiz va uyg'un ta'lim muhitini yaratishga yordam beradi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Oliy va professional ta'lim o'rtasidagi uzviylikning mazmuni

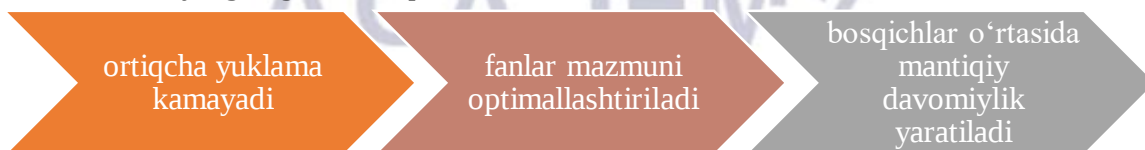

Uzluksiz ta'lim tizimi professional va oliy ta'limning bir-birini to'ldirishi orqali shakllanadi. Bunda quyidagi jihatlar muhim:

- kompetensiyalarni bosqichma-bosqich rivojlantirish;
- o'quv dasturlarni uyg'unlashtirish;
- talabalarining amaliy ko'nikmalarini oliy ta'limda yanada chuqurlashtirish;
- mehnat bozoriga mos malaka talablarini shakllantirish.

Professional ta'limda egallangan ko'nikma va bilimlar oliy ta'lim uchun poydevor bo'lishi lozim. Sun'iy intellekt vositalari aynan shu jarayonni yanada samarali tashkil etish imkonini beradi.

O'quv dasturlarini tahlil qilish va uyg'unlashtirish - ta'lim jarayonini samarali tashkil etish va turli bosqichlar o'rtasida uzviylikni ta'minlashning eng muhim jarayonlaridan biridir. Professional va oliy ta'lim o'rtasidagi bog'liqlikni mustahkamlashda o'quv dasturlarining mos kelishi katta ahamiyatga ega. Bu orqali:

Malaka talablarini zamonaviy mehnat bozori talablariga moslashtirish har ikki bosqich professional va oliy ta'limning uzviyligida asosiy omillardan biridir. Bugungi kunda texnik sohada kasblar tez o'zgarayotgani sababli, malaka talablarini muntazam yangilab borish zarur. Ushbu jarayonda sun'iy intellekt texnologiyalari samarali tahlil vositasi sifatida katta ahamiyat kasb etadi. Mehnat bozorida talablar tez o'zgaradi. Sun'iy intellekt platformalari sanoatdagi yangi kompetensiyalarni tahlil qilib, ta'lim dasturlariga takliflar beradi. Natijada: professional ta'lim bitiruvchilari oliy ta'limga mos tayyor bo'ladi, o'quv dasturlari zamonaviy ehtiyojlarga to'laqonli mos keladi.

Muhokama

Sun'iy intellekt texnologiyalari oliy va professional ta'lim o'rtasidagi uzviylikni mustahkamlashda strategik ahamiyat kasb etadi. U nafaqat ta'lim mazmunini modernizatsiya qiladi, balki o'quvchi va talabalarining shaxsiy salohiyatini oshirish, amaliyot jarayonlarini

kuchaytirish va zamonaviy texnik mutaxassislar tayyorlash jarayonini yangi bosqichga olib chiqadi.

Muammolar va sun'iy intellekt vositalari yordamida ularni hal qilish yo'llari:

Muammo	Sun'iy intellekt yordamida yechim
O'quv dasturlaridagi farq va takrorlanish	Sun'iy intellekt tahliliy tizimlari orqali solishtirish, optimallashtirish
Amaliy ko'nikmalar yetishmasligi	Virtual laboratoriyalar, simulyatsiyalar
Baholashning samarasizligi	Adaptiv baholash, avtomatik tahlil
O'qituvchilar malakasining turlicha bo'lishi	Sun'iy intellekt yordamida o'quv qo'llanmalar yaratish, treninglar
Axborot almashishning sustligi	Yagona sun'iy intellekt platformalari

Oliy va professional ta'lim o'rtasidagi uzviylikni ta'minlash zamonaviy ta'lim tizimining eng muhim vazifalaridan biridir. Bu jarayonda sun'iy intellekt texnologiyalari katta imkoniyat yaratadi. Sun'iy intellekt vositalari:

- o'quv dasturlarini uyg'unlashtiradi,
- talaba bilimni aniq tahlil qiladi,
- amaliy ko'nikmalarni rivojlantiradi,
- o'quv jarayonini individuallashtiradi,
- ta'lim sifatini oshiradi.

Oliy va professional ta'lim o'rtasidagi uzviylikni samarali yo'lga qo'yish zamonaviy texnik ta'limning barqaror rivoji uchun zarur omildir. Sun'iy intellekt vositalarining ta'lim tizimiga integratsiyasi bu jarayonni tubdan yangicha yondashuv bilan boyitadi. Sun'iy intellekt texnologiyalari o'quv dasturlarining mazmunini chuqur tahlil qilish, kompetensiyalarni mehnat bozori talablari bilan uyg'unlashtirish, bilimlarni baholash jarayonini optimallashtirish va amaliy ko'nikmalarni masofadan turib shakllantirish imkonini beradi. Bu esa har ikki bosqichda o'quv jarayonining sifatini barqaror oshirishga xizmat qiladi.

Sun'iy intellekt asosidagi tahliliy va monitoring vositalari o'quvchi va talabalarning o'zlashtirish dinamikasini aniq ko'rsatib, o'qitish jarayonida individual yondashuvni kuchaytiradi. Natijada, professional ta'limdan oliy ta'limga o'tishda yuzaga keladigan bilim farqlari qisqaradi, amaliy va nazariy tayyorgarlik o'rtasida muvozanat shakllanadi. Bundan tashqari, sun'iy intellekt vositalari o'qituvchilarning metodik faoliyatini yengillashtirib, ta'lim jarayonini raqamli va ilmiy asosda boshqarish imkonini yaratadi.

Umuman olganda, sun'iy intellekt texnologiyalari oliy va professional ta'lim o'rtasidagi uzviylikni nafaqat mustahkamlaydi, balki texnik mutaxassislarni tayyorlashda yuqori natijadorlikka erishish uchun innovatsion imkoniyatlar eshigini ochadi. Kelajakda sun'iy intellekt asosidagi ta'lim yondashuvlari bosqichlararo integratsiyani yanada takomillashtirish, o'quv jarayonini moslashuvchan, aniq maqsadli va amaliyotga yo'naltirilgan holda tashkil etishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar ro'yxati (references):

1. Abdurahmonov I.Yu., Turdiqulova Sh.O'., Abduvaliyev A.A., Musayeva R.A., Barbu G.F. Sun'iy intellekt: prognozlar, tarmoqlar va istiqbollar bo'yicha dayjest.
2. <https://www.javatpoint.com/advantages-and-disadvantages-of-artificial-intelligence>

3. Искусственный интеллект (мировой рынок) // <https://www.tadviser.ru/index.php>
4. Yo'ldashev, A., & Solidjonov, D. (2022). Yangi innovatsion texnologiyalar va ularni ta'lim olish muhitida qo'llanishi. *Yosh Tadqiqotchi Jurnal*, 1(3), 198-204
5. Axrorjon, Y. L. (2022). Ta'lim tizimida axborot vositasining o'rni.
6. Avlayev O.U., Mirzayeva S.R., Samarova Sh.R. Maxsus fanlarni o'qitish metodikasi o'quv qo'llanmasi.
7. Yoldashev, A. E. O., Nishonqulov, S. F. O., & Yoldasheva, M. R. Q. Ta'limdagi axborot texnologiyalari. *Scientific progress*, 2021.
8. Q.A.Bekmuratov. Sun'iy intellekt. Oliy ta'lim muassasasi talabalari uchun o'quv qo'llanma. - T.: "Aloqachi", 2019.
9. Бердиева, И. Х. (2021). Ўқитишнинг "flipped classroom" модели: мазмуни, қўллаш талаблари ва имкониятлари. *Academic research in educational sciences*, 2(9), 1145-1150.
10. Sun'iy intellekt vositasida professional ta'lim maxsus fanlarini o'qitish metodikasini takomillashtirish. "Science and Education" Scientific Journal / www.openscience.uz May 2024 / Volume 5 Issue 5 ISSN 2181-0842 / Impact Factor 4.182427
11. Professional ta'lim maxsus fanlarni o'qitishdagi mavjud muammolar tahlili. *internationalsciences, education and new learning technologies volume 1 | issue 9 | 2024*

INNOVATIVE
ACADEMY